

СТУДІЇ: ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ

Організація науково-методичної роботи в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі «Школа культури здоров'я – Школа майбутнього»

Оксана ГОРОЖАНКІНА,*заступник директора з навчально-виховної роботи, вчитель-методист*

XXI століття, увібравши досвід попередніх поколінь, вносить різні новації в усі галузі суспільного життя, зокрема освіту і науку. Сьогодні стрімко змінюються підходи до процесів пізнання учнями нового, а міцні знання пов'язуються з набуттям компетентностей. Зважаючи на значну кількість інформаційних джерел, сучасний учитель уже не є безперечним і єдиним авторитетом. Нині учень – повноправний суб'єкт навчально-виховного процесу, а вчитель, на основі розуміння психології учня, спрямовує його на проектування свого майбутнього, не змушуючи дотримуватися усталених догм.

Ці положення усвідомлюються і реалізуються на практиці педагогічним колективом НВО №136 м. Дніпропетровська. Тож **мета статті** – розкрити особливості організації науково-методичної роботи в НВО №136 як «Школі культури здоров'я – Школі майбутнього».

Навчально-виховне об'єднання №136 – учасник всеукраїнського експерименту за темою «Школа культури здоров'я Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю як модель Школи майбутнього в контексті європейської інтеграції України». Експеримент охоплює чотири етапи: діагностико-концептуальний (2008–2009), організаційно-прогностувальний (2009–2011), формувальний (2011–2014), узагальнювальний (2014–2016). Метою експериментальної роботи є розроблення інноваційної моделі навчального закладу «Школа культури здоров'я – Школа майбутнього», який на основі пошуку ефективних шляхів підвищення якості освітніх послуг та механізму їх надання спрямовує свою діяльність на вдосконалення національної системи загальної середньої освіти в умовах інтеграції України в світовий освітній простір. Діяльність закладу в експерименті вимагає і готовності до впровадження інновацій усіх учасників навчально-виховного процесу, і новітньої управлінської системи, і постійного наукового дослідження поставлених завдань, і вибору нової методики та форм діяльності учителів та учнів.

Науково-методична робота завжди була предметом уваги вчених і педагогів-практиків. Питання змісту та організації науково-методичної роботи знайшли відображення в працях Р.С. Гуревича, Г.С. Данилової, Н.В. Дудніченко, А.М. Єрмоли,

Н.В. Житнік, А.М. Зубка, Н.Г. Комаренко, А.В. Литвина, Н.В. Михайловської, В.В. Семенюка, О.Л. Сидоренко, Л.Л. Сушенцевої, в яких приділено увагу обґрунтуванню організаційних і педагогічних умов, що сприяє підвищенню результативності навчально-виховного процесу в навчальних закладах [2]. Водночас ефективна організація науково-методичної роботи позначається на рівні професійно-педагогічної компетентності вчителів і якості навчально-виховного процесу в цілому.

Отже, науково-методична робота в експериментальному закладі – це насамперед постійна робота вчителя над підвищенням свого фахового рівня для досягнення високої якості отриманих знань та сформованості необхідних компетентностей випускників. Як зазначають дослідники, «її функції полягають у визначенні системи заходів, спрямованих на досягнення найкращих результатів» [1], а також у виборі провідної методики викладання навчальних дисциплін.

Основною методикою в нашому навчальному закладі обрано модульно-розвивальне навчання А.Фурмана, а кооперативні, тренінгові, проектні, дебатні форми надають можливості вдало реалізувати цю методику та здоров'язбережувальні технології. На основі філософії дитиноцентризму та особистісно орієнтованого навчання науково-методична робота здійснюється на предметних науково-методичних кафедрах: базового рівня навчання, культури здоров'я та розвитку творчих здібностей, слов'янської філології, природничих дисциплін, математики та інформатики, іноземних, класичних мов, історії та європейської інтеграції України.

Підґрунтям ефективної реалізації завдань експерименту є готовність учителя до інновацій, оскільки у традиційних навчальних методиках закріплюється авторитарна і непохитна позиція педагога, що не дозволяє бачити в кожному учневі особистість. Тому на організаційно-прогностичному етапі експерименту науково-методичними кафедрами було запропоновано, а педагогічною радою затверджено систему підготовки та перепідготовки вчителя-дослідника «Школи культури здоров'я – Школи майбутнього». Завдяки упровадженій системі, учитель, який приходить до нашого навчального закладу і бере участь у запланованих заходах, стає педагогом-дослідником.

Отже, науково-методична робота в Школі культури здоров'я – спеціально організована діяльність, спрямована на створення комфортного середовища для підвищення майстерності педагога. Як вважають дослідники, що більше та повніше педагоги використовують можливості середовища, то успішнішою є співпраця вчителя з учнями задля підвищення рівня їхніх академічних знань та інтелектуальних здібностей [3].

Важливою умовою успіху в реалізації завдань експерименту є постійний аналіз кожним учителем власної діяльності, чіткий науково-практичний моніторинг обраних форм роботи та їх результативності на навчальних заняттях. З метою контролю цього питання в НВО №136 запроваджено для всіх учасників експерименту (учні–вчителі–батьки) систему методологічних семінарів-практикумів, навчальних тренінгів із психодидактики «Школи майбутнього». А для вчителів шкіл культури здоров'я та освітніх закладів з розвитку творчої обдарованості міста Дніпропетровська організовано семінари-практикуми з питань філософії Школи культури здоров'я, в основі якої – модульно-розвивальна методика А.Фурмана, кооперативні, тренінгові та інші педагогічні технології.

Методика А.Фурмана передбачає створення такого освітнього середовища, в якому вчитель є диригентом і режисером навчального заняття, а кожен учень здатний реалізувати свої здібності і бачити потребу в отриманих знаннях. Тому педагогічний колектив розробив принципи та програми запровадження методологічної моделі «Школи культури здоров'я – Школи майбутнього». На формуальному етапі експериментальної діяльності здійснювався аналіз використання педагогами Школи майбутнього принципів індивідуалізації та диференціації навчання на вибірково-конструктивному і професійно-творчому рівнях з метою творчого розвитку компетентностей гімназиста, зважаючи на особливості його креативної, інтелектуальної, емоційно-вольової та дієво-практичної сфери.

Застосування новітніх технологій, що використовуються педагогами на навчальних заняттях в експериментальному навчальному закладі, потребує постійного науково-практичного аналізу їх результативності, перебудови діяльності вчителя

під час навчального процесу навіть у класах однієї паралелі, адже кожний класний колектив має свій рівень підготовки та інтелектуального розвитку. Важливу роль в удосконаленні навчальних технологій відіграють предметні науково-методичні кафедри, напруження яких у формі семінарів-практикумів, ділових ігор, тренінгів педмайстерності, міні-конференцій та інших заходів реалізують учителі-наставники, надаючи консультації молодим колегам у написанні сценаріїв навчальних занять, виборі форм діяльності на уроках, аналізі динаміки навчання учнів з предмету та причин проблем, що постають у колег кафедри.

Педагогічна рада узагальнила дослідження питання дієвості та результативності модульно-розвивальної системи, блочного розкладу, кооперативних, тренінгових технологій викладання навчальних предметів, науково-педагогічного проекту «Інтелект України». За результатами діагностики доведено, що педагоги нашого закладу обирають сучасні розвивальні технології, працюють над підвищенням рівня своєї методичної підготовки (64% вчителів вважають, що цей рівень достатній та високий). Вони беруть участь у різних тренінгах, семінарах, курсах підвищення кваліфікації, займаються самоосвітою.

Активна участь у методологічних семінарах, курсах педагогічної майстерності та інших заходах засвідчує прагнення педагогів НВО №136 до вдосконалення професійної майстерності. Тому на формуальному етапі експерименту вивчалася роль учителя-методиста, старшого вчителя, учителя вищої кваліфікаційної категорії в управлінні навчальною та науково-дослідницькою діяльністю учнів та дані щодо результативності участі вихованців у міських, обласних предметних олімпіадах, конкурсах науково-дослідницьких робіт членів МАН України, творчих турнірах. Зазначимо: всі учні та вчителі навчального закладу є членами Наукового товариства ім. Кирила та Мефодія і охоплені науковою діяльністю, виборюють призові місця в конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт у МАН, різних олімпіадах, проектах тощо. Досвід учителів узагальнено в науково-практичних збірниках за підсумками кожного етапу експериментальної діяльності, а саме: «Школа культури здоров'я Європейської мережі шкіл сприяння здоров'ю як модель школи майбутнього в контексті Європейської інтеграції України» (за матеріалами організаційно-прогностичного етапу експерименту), «Здоров'язбережувальні технології як засоби формування інноваційної особистості (за ред. проректора ДООППО, професора В.В. Морозової) та науково-методичних посібників серії «Школа майбутнього» – «Інноваційні засоби розвитку особистості» (за ред. доктора пед. наук Н.Б. Гонтаровської), в яких вміщено статті вчителів В.Б. Письменного, К.І. Стойка, О.С. Горожанкіної, Т.С. Ярмоленко, І.А. Чохелі.

Здійснення експерименту потребувало, крім змін в управлінській діяльності, вибору основної

методики викладання навчальних предметів, новітніх здоров'язбережувальних технологій, створення й реалізації на предметних кафедрах програм: формування культури мислення учнів початкової школи; комплексної програми підвищення інтелектуальних та креативних здібностей учнів; розвитку духовного здоров'я; розвитку ментальності; виховання особистості європейського зразка; «Українську мову – в кожную родину»; «Я – здоровий»; розвитку інтелектуальних і творчих здібностей вихованців дошкільного навчального закладу; «Зірка гімназії». Ці програми дали змогу всебічно реалізувати мету експерименту, а заплановані в них заходи на основі здоров'язбережувальних методик і технологій спрямовувалися на підвищення рівня якості надання освіти, формування розвиненої особистості і прагнення виховання сучасного учня.

Розвиток інтелектуальних і творчих здібностей особистості – важливе завдання навчального закладу. Педагогічний колектив дошкільного навчального закладу склав Програму «Розвиток інтелектуальних і творчих здібностей вихованців дошкільного навчального закладу», що спрямована на поступове оволодіння навичками до творчості, виховання кожної дитини як талановитої особистості, здатної сприймати навколишній світ і впевнено почуватися в ньому.

Програма формування культури мислення учнів початкової школи охоплює діагностику рівнів сформованості культури мислення молодших школярів, розроблення й апробацію посібника «Формування культури мислення на заняттях з математики, математичної логіки, української мови, природознавства, читання. Діагностичний супровід професійної діяльності вчителя початкових класів зумовлює дослідження рівня мотиваційної, інтелектуальної, фізичної готовності дитини до навчання під час прийому до першого класу і результатів навчальних досягнень, рівня мислення, здібностей, нахилів, інтересів, згуртованості класного колективу у випускників четвертих класів початкової школи.

Діагностична основа технології формування мислення молодшого школяра складається з орієнтованих методик педагогічного діагностування рівнів готовності дитини до навчання в школі та методик вивчення навчально-пізнавальної діяльності учнів 1–4-х класів початкової школи. Виховні заходи програми передбачають втілення проєктів «Диворід», «Дивограй», «Дивоказ», «Дивоколо», «Дивосвіт» та «Інтелектуальний марафон». Удосконалення педагогічної майстерності вчителя планується шляхом проведення семінарів-практикумів, методичних диспутів, ділових ігор, тренінгів педмайстерності, міні-конференцій та інших заходів.

Логічним продовженням цієї програми є прийняття педагогічною радою Програми сприяння розвитку інтелектуальних та креативних здібностей гімназистів. Основними завданнями програми визначено:

- формування знань, умінь, навичок, цінностей, компетентностей в учнів засобами навчальної, виховної та позаурочної предметної діяльності;

- пошук шляхів підвищення інтелектуального та креативного розвитку учнів;

- залучення батьків, випускників та шкільної громади до організації і проведення заходів, спрямованих на розвиток творчої особистості;

- підвищення професійного рівня вчителів щодо організації позаурочної предметної роботи.

Особливу увагу в експериментальній діяльності НВО №136 приділяється питанню європейської інтеграції України. Тому на кафедрах підготовчого відділення й іноземних, класичних мов, історії та європейської інтеграції України було створено програми: «Європейської інтеграції в суспільствознавчі дисципліни підготовчого відділення» та «Виховання особистості європейського зразка».

Завданнями програм визначено:

- формування гармонійного співіснування з навколишнім світом;

- об'єктивне інформування учнів про характер міжнародних інтеграційних процесів;

- ознайомлення з етапами розвитку і нинішнім станом відносин України з європейськими країнами;

- сприяння розумінню місця і ролі України в системі колективної оборони і міжнародної безпеки;

- позитивна мотивація на здоровий спосіб життя;

- розроблення та реалізація інноваційної обґрунтованої навчально-освітньої системи виховання «Молоде покоління – люди європейського типу»;
- вдосконалення основи полікультурного буття людини;

- розвиток позитивної установки гімназиста та його рис характеру до життя і навчання в різних країнах Європи;

- акцентування уваги на розвиток особистості щодо життєвих орієнтирів в іншомовному світі;

- створення організаційно-педагогічних умов удосконалення мовної компетенції.

Питання мовної компетенції не обмежується лише реалізацією освітніх програм з іноземних мов, удосконалення потребує і володіння українською. З метою створення належних умов для ефективного оволодіння українською мовою, розширення сфери її функціонування, виховання шанобливого ставлення до рідної мови, популяризації культурних надбань українського народу, його мовних традицій, краси рідної мови, вчителі кафедри слов'янської філології склали Програму «Українську мову – в кожную родину». Усі заходи програми – від проведення широкої інформативно-просвітницької та роз'яснювальної роботи серед учнів і батьків щодо законодавчої та нормативно-правової бази стосовно статусу державної мови, її ролі у формуванні особистості дитини, розвитку країни (години спілкування, батьківські збори, батьківський всеобуч, колективні творчі

справи) до залучення та підготовки учнів для участі у різноманітних міських конкурсах («Собори наших душ», «І на оновленій землі...», «Патріот», «Шанс»), предметних олімпіад, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт у МАН, Міжнародного конкурсу знавців української мови ім. Петра Яцика та впорядкування Літературно-мистецького альманаху – сприяють розвитку діалогічного, монологічного мовлення гімназистів, збагаченню і поповненню словникового запасу, збереженню української державності.

Отже, аналіз результативності заходів кожної з прийнятих програм засвідчує про практичне втілення завдань експериментальної діяльності НВО №136 як «Школи культури здоров'я – Школи майбутнього». Розглянуті особливості системи науково-методичної роботи освітнього закладу можуть бути використані колегами як орієнтири діяльності в експерименті.

Література

1. *Жерносек І.П.* Удосконалення науково-методичної роботи в сучасних загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях / І.П. Жерносек. – К.: Віпол, 2001. – 204 с.
2. *Коник О.Г.* Основні функції та завдання науково-методичної роботи в середній загальноосвітній школі / О.Г. Коник // Тенденції розвитку вищої освіти в Україні: європейський вектор: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Ялта, 10–12 берез. 2011 р.) / МОНМС України, НАПН України, МОНМС АРК, РВНЗ КГУ (м. Ялта); ред. О.В. Глузман та ін. – Ялта: РВНЗ КГУ, 2011. – С. 161–164.
3. *Василенко Н.В.* Науково-методична робота в школі / Н.В. Василенко. – Х.: Основа, 2013. – 176 с. – (Серія «Абетка керівника»).

В статье рассмотрены особенности системы научно-методической деятельности инновационного учебного заведения УВО №136 г. Днепропетровска. Проанализированы целесообразность и результативность внедрения составленных научно-методическими кафедрами программ, выбора методики модульно-развивающего обучения и других педагогических технологий.

Ключевые слова: научно-методическая работа, культура здоровья, программа, модульно-развивающее обучение.

Анотації

Оксана ГОРОЖАНКИНА

Організація науково-методичної роботи в експериментальному загальноосвітньому навчальному закладі «Школа культури здоров'я – Школа майбутнього»

У статті висвітлено особливості системи науково-методичної діяльності інноваційного навчального закладу НВО №136 м. Дніпропетровська. Проаналізовано доцільність та результативність упровадження складених науково-методичними кафедрами програм, вибору методики модульно-розвивального навчання та інших педагогічних технологій.

Ключові слова: науково-методична робота, культура здоров'я, програма, модульно-розвивальне навчання.

Оксана ГОРОЖАНКИНА

Организация научно-методической работы в экспериментальном общеобразовательном учебном заведении «Школа культуры здоровья – Школа будущего»

Oksana GOROSZHANKINA

The features of the organization of scientific-methodical work in the experimental unit «The Health Promoting School-The School of the Future with accelerating for constant development»

The features of the organization of scientific-methodical work in the experimental unit «The Health Promoting School-The School of the future with accelerating for constant development». This article describes the features of the innovative scientific research establishments by the example of Grammar school №136. The feasibility and effectiveness of the implementation of scientific and methodological programs, the selection methodology of the module-developing training and other educational technologies.

Keywords: scientific-methodical, the Health Promoting, programs, the module-developing training.